

28.9.2004

JAKO-OSUUKSIEN MAKSAMINEN

1

YLEISTÄ

Kun konkurssipesä on selvitetty ja pesään kuuluva omaisuus muutettu rahaksi, jäljellä olevat varat on jaettava velkojille viivytyksettä. Ennen jako-osuuksien maksamista pesänhoitajan on kuitenkin aina varmistuttava siitä, että kaikki massavelat tulevat pesän varoista suoritetuiksi.

Jako-osuuksia voidaan maksaa joko jako-osuuden ennakkona tai lopullisena jako-osuutena. Lopullinen jako-osuus voi olla pesänhoitajan päätöksellä maksettava kertasuoritus tai lopputilitykseen perustuva jako-osuus. Ennen kuin konkurssiin asettamista koskeva päätös on lainvoimainen, velkojille voidaan maksaa vain jako-osuuksien ennakoita.

Jakoehdotuksen on noudatettava velkojien maksunsaantijärjestyksestä annetun lain (MJL) mukaista järjestystä.

Jako-osuus on laskettava kaikille konkurssissa valvotuille saataville, jollei valvontaa ole hylätty tai jätetty tutkimatta lainvoimaisella tuomiolla.

2

JAKO-OSUUDEN ENNAKKO

2.1

Jako-osuuden ennakon maksaminen

Ennakkojako-osuuksia voidaan maksaa valvotuille saataville jo ennen jakoluettelon vahvistamista. Pesänhoitaja saa määrätä jako-osuuksien ennakon maksamisesta.

Jako-osuuden ennakkoa on aina maksettava, kun pesässä on siihen riittävästi rahavaroja ja kun ennakon maksamista voidaan pitää tarkoituksenmukaisena saatavien selvityksen vaihe, jaettava rahamäärä ja jaosta aiheutuvat kustannukset huomioon ottaen.

Ennakon maksamisella ei saa vaarantaa konkurssipesän omaa maksukykyä. Ennen varojen maksamista on huolehdittava siitä, että jäljelle jäävät varat riittävät pesän omien velkojen suoritukseen.

Ennakon maksamisessa noudatetaan velkojien maksunsaantijärjestystä. Lähtökohtana on, että ennakoita maksetaan etuoikeutetuille velkojille. Tämä on etu myös pesän kannalta, koska etuoikeutetuille

saataville kertyvä korko on etuoikeutettua tilityspäivään saakka. Maksunsaantijärjestyksestä voidaan kuitenkin poiketa, jos se on pesälle edullista eikä poikkeamisella vaaranneta velkojien oikeutta oikeanmääräiseen jako-osuuteen.

Ennakkojako-osuuksien maksamista koskevia säännöksiä voidaan soveltaa myös ennen 1.9.2004 alkaneissa konkurssissa.

2.2

Panttisaatava, ehdollinen ja epäselvä saatava

Myös panttisaatavalle ja epäselvälle saatavalle voidaan maksaa ennakkojako-osuus. Pesänhoitajan tehtävänä on arvioida se, miltä osin ehdollista, riitaista tai muusta syystä epäselvää saatavaa voidaan pitää selvitetynä siinä vaiheessa, kun jako-osuuksien ennakon maksaminen on ajankohtaista.

Jos pantin arvo ei kata panttivelkojan saatavaa, jako-osuuden ennakko maksetaan sille osalle panttisaatavaa, jota pantin arvo ei todennäköisesti kata. Pesänhoitajan tehtävänä on tarkasti arvioida pantin arvo ja se, mikä osuus saatavasta tulee maksetuksi panttiomaisuuden myyntihinnasta. Pantin arvo on tarvittaessa perustettava arviolausuntoihin tai muuhun luotettavaan arviointimenettelyyn.

2.3

Vakuuden vaatiminen

Ennakon saajalta voidaan vaatia vakuus. Vakuutta ei kuitenkaan vaadita julkisyhteisöltä, julkisoikeudelliselta laitokselta tai yhdistykseltä eikä velkojalta, jonka maksukykyä voidaan takaisinmaksutilanteessa pitää muuten selvänä. Pesänhoitajan tehtävänä on tarvittaessa vaatia vakuutta ja hänen tulee myös arvioida sekä hyväksyä velkojan asettama vakuus.

2.4 Takaisinmaksuvelvollisuus

Velkojalta voidaan vaatia liikaa maksettu jako-osuuden ennakko takaisin, kun on selvinnyt, että lopullinen jako-osuus on maksettua ennakkoa pienempi. Jos ennakon maksamisesta on annettu vakuus, takaisin perittävä määrä voidaan ottaa myös vakuudesta. Hyvä pesänhoitotapa edellyttää, että pesänhoitaja antaa velkojalle ensin mahdollisuuden palauttaa varat.

Velkoja on velvollinen maksamaan palautettavalle rahamäärälle korkolain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun tuottokoron siltä ajalta, jonka varat ovat olleet velkojalla.

Jos ennakkoa ei palauteta vapaaehtoisesti, perimistoimista aiheutuneet kulut tulee periä velkojalta.

Pesänhoitaja voi luopua vaatimasta ennakkoa takaisin, jos palautettava määrä on vähäinen tai jos takaisinperintä on muuten ilmeisen

epätarkoituksenmukaista. Takaisinperintä esimerkiksi ulkomaiselta velkojalta voi olla hankalaa ja aiheuttaa kustannuksia, jotka eivät ole oikeassa suhteessa perittävään määrään nähden.

3

JAKO-OSUUDEN MAKSU PESÄNHOITAJAN PÄÄTÖKSEN PERUSTEELLA

Pesähoitaja voi jo konkurssin alkuvaiheessa maksaa velkojille, joiden saatavat ovat määrältään vähäisiä, jako-osuuden todennäköisen jako-osuuden määräisenä, jos se on menettelyn kannalta tarkoituksenmukaista (KonkL 18:3). Edellytyksenä on lisäksi, että velkoja ei pesähoitajan asettamassa määräajassa ilmoita vastustavansa maksua.

Tällä tavoin voidaan velkojien lukumäärää pienentää ja samalla keventää konkurssipesän hallintoa ja siitä syntyviä kuluja.

Päätöksen maksamisesta tekee pesähoitaja, joka myös arvioi todennäköisen jako-osuuden suuruuden. Yleensä arvio tehdään pesäluettelon perusteella, mutta toteutuneet realisoinnit ja velkojen kokonaismäärän täsmentyminen valvonnassa on otettava arvioinnissa huomioon.

Saatavan vähäistä määrää ei ole laissa täsmennetty. Määrä on suhteutettava konkurssipesän kokoon ja todennäköiseen jako-osuusprosenttiin. Saatavan määrä voi jopa olla useita tuhansia euroja. Konkurssipesässä voi esimerkiksi olla neljä isoa velkojaa ja lisäksi 40 pientä velkojaa, joille ei kertyisi paljoa jako-osuutta. Pesähoitaja voi päättää maksaa näille pienille velkojille jako-osuudet.

Jako-osuuksia laskettaessa pesähoitajan ei tarvitse ottaa huomioon saatavalle kertynyttä korkoa, viivästyskorkoa tai muuta maksuviivästyksen seuraamusta.

Pesähoitaja ilmoittaa velkojille arvioimansa todennäköisen jako-osuuden suuruuden ja sen, että pesähoitajan ilmoittama maksu on lopullinen. Pesähoitajan tulee lisäksi ilmoittaa se määräaika, jonka kuluessa velkojan on vastustettava maksua, jos velkoja ei jo tässä yhteydessä halua saatavalleen maksua. Maksusta kieltäytynyt velkoja saa jako-osuuden myöhemmin kuten muut velkojat.

Konkurssipesä tai velkoja ei voi myöhemmin esittää vaatimuksia sillä perusteella, että jako-osuuden lopullinen määrä olisi ollut suurempi tai pienempi. Velkoja ei siten voi joutua palauttamaan rahaa pesään, mutta hän ei voi myöskään myöhemmin vaatia lisäsuoritusta, vaikka jako-osuudet muille velkojille olisivat selvästikin suuremmat.

Pesähoitajan päätöksellä voidaan lopullisia jako-osuuksia maksaa myös konkurseissa, jotka ovat alkaneet ennen 1.9.2004.

4 VÄHÄINEN JAKO-OSUUS

Suhteellista jakoperiaatetta noudatettaessa jako-osuudet voivat jäädä hyvinkin pieniksi. Jos velkojalle ei kertyisi konkurssipesän varoista 50 euroa suurempaa jako-osuutta, velkojan saatava voidaan jättää varoja jaettaessa huomiotta (KonkL 18:2).

Vähäisen jako-osuuden maksamatta jättäminen on pesänhoitajan harkinnassa. Ratkaisun tulee perustua kustannus- ja tarkoituksenmukaisuussyihin.

Vaihtoehtoisesti tällaiset suoritukset voidaan myös maksaa. Konkurssissa, jossa pääosalla velkojista on huomattavan pieni saatava, jako-osuuksien maksaminen kaikille velkojille voi olla perusteltua.

Suoritettaessa jako-osuuksien ennakoita ennen loppukokousta voidaan alle 50 euron jako-osuudet jättää suorittamatta, vaikka olisi ilmeistä, että lopullisen jako-osuuden määräksi tulee yli 50 euroa. Pesänhoitajan on tällöin varmistettava, että pesän varat riittävät lopullisia jako-osuuksia suoritettaessa kaikkiin vähintään 50 euron jako-osuuksiin.

5 JAKO-OSUUDEN MAKSAMINEN ERÄISSÄ TAPAUKSISSA

5.1

Jako-osuuden maksaminen yhteisvelkasuhteessa

Konkurssilain 18 luvun 6 §:ssä on säännökset siitä, kuinka jako-osuudet maksetaan konkurssivelallisen takaajalle, velallisen velasta vakuuden antaneelle sekä konkurssivelallisen kanssa yhteisvastuullisessa velkasuhteessa olevalle kanssavelalliselle. Säännökset koskevat sekä jako-osuuden ennakon että lopullisen jako-osuuden maksamista.

Jos takaaja on konkurssin alettua tehnyt velkojalle suorituksen, hän saa jako-osuutta tämän maksun perusteella syntyneelle takautumissaatavalleen vasta, kun velkoja on saanut suorituksen koko sille päävelalle, josta takaaja vastaa.

Konkurssin alettua tehty osasuoritus ei tuota takaajalle jako-osuutta vaan päävelka otetaan jako-osuuslaskelmassa huomioon sen suuruisena kuin velkoja on sen valvonut. Vasta kun takaaja on maksanut koko oman vastuunsa eikä velkoja voi kohdistaa vaatimuksia takaajaan, jako-osuus maksetaan takaajalle. Velkoja saa jako-osuutta sille saatavalle, joka velkojalla on edelleen velalliselta.

Jos takaaja on tehnyt osasuorituksen ennen konkurssin alkamista, hän saa jako-osuuden tämän valvomansa takautumissaatavan perusteella.

Sama koskee konkurssivelallisen kanssa yhteisvastuullisessa velkasuhteessa olevaa kanssavelallista.

Jako-osuus vierasvelkapanttauksessa maksetaan velkojalle pantin realisointiin saakka. Pantin realisoinnista syntyy pantinantajalle pantin myyntihinnan suuruinen takautumisoikeus, jolle hän saa jako-osuuden. Sama koskee tilannetta, jossa pantinantaja on vapaaehtoisesti maksanut velkojalle koko pantin arvoa vastaavan määrän. Näissä tapauksissa velkojan alkuperäisen saatavan määrästä vähennetään pantin myynnistä tai pantinantajan maksulla saadut varat ja velkoja saa jako-osuuden jäännössaatavalleen.

5.2

Yrityksen saneerauksen yhteydessä syntynyt saatava

Käytännössä merkityksellinen etuoikeus on MJL 3 a §:n mukainen yrityksen saneerauksen yhteydessä syntyneiden saatavien etuoikeus. Parhaalla yleisellä etuoikeudella maksetaan selvittäjän ja valvojan palkkio ja kulujen korvaus. Tämän jälkeen maksetaan saneerausmenettelyn aikana syntyneet saatavat, jos konkurssi on alkanut ennen saneerausohjelman päättymistä tai kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun saneerausmenettely on ilman saneerausohjelman vahvistamista lakannut.

Näille etuoikeutetuille saataville on maksettava korkoa varojen tilittämiseen saakka. Sen vuoksi jako-osuuksia on maksettava heti pesän rahatilanteen salliessa.

Pesänhoitajan pitää ottaa yrityksen saneerauksen alkamisen ja lakkaamisen välisenä aikana syntynyt saatavan etuoikeus huomioon, vaikka velkoja ei olisi tehnyt sitä koskevaa vaatimusta, jos etuoikeuden peruste ilmenee valvontakirjasta.

5.3

Yrityskiinnityksen etuoikeus

Kun etuoikeusjärjestyksessä edellä olevat saatavat ovat tulleet suoritetuiksi, konkurssissa jaetaan MJL 5 §:n mukaan saatavalle, jonka vakuutena on yrityskiinnityslaisissa (634/84) tarkoitettu yrityskiinnitys, ennen muita saatavia 50 prosenttia kiinnitetyn omaisuuden arvosta. Omaisuuden arvolla tarkoitetaan kiinnityksen kohteena olevan omaisuuden realisointitulosta sen jälkeen, kun myyntihinnasta on vähennetty konkurssipesän kulut ja palkkiot sekä parempisijaiset saatavat. Jos konkurssipesässä on myös yrityskiinnityksen ulkopuolista omaisuutta suositellaan kulujen ja palkkioiden kohdentamista molempien omaisuserien tuottoon esim. työmäärään, kustannusten kohdentumiseen tai euromääriin perustuvassa, oikeutetussa suhteessa.

Yrityskiinnityksen tuottama etuoikeus on saatavan pääomalla, konkurssia edeltävän kolmen vuoden koroilla sekä myös konkurssin

aikana saatavalle jakopäivään saakka kertyvillä koroilla. Sen vuoksi jako-osuuksia yritys kiinnityksensä saataville on pyrittävä maksamaan mahdollisimman nopeasti. Velkojalla on oikeus määrätä jako-osuuden kohdentamisesta koron ja pääoman kesken. Lopullista jako-osuutta laskettaessa velkojalla ei ole oikeutta periä korkoa sille pääoman määrälle, joka velkojalle on tätä ennen maksettu jako-osuuden ennakkona.

Se osa yritys kiinnitysvelasta, jolle ei riitä suoritusta kiinnitetyn omaisuuden puolikkaasta, on vakuudetonta velkaa yhtäläisin oikeuksin muiden velkojien kanssa.

6

LOPULLINEN JAKO-OSUUS

Konkurssipesä on lopetettava sen jälkeen kun pesä on selvitetty ja pesään kuuluva omaisuus on muutettu rahaksi. Pesänhoitajan on tällöin laadittava lopputilitys.

Lopputilitys voidaan laatia, vaikka pesä olisi osittain selvittämättä (KonkL 19:1.2). Panttina olevaa omaisuutta tai arvoltaan vähäistä muuta omaisuutta voi olla myymättä taikka konkurssisaatava tai vähäinen osa saatavista voi olla epäselviä, esimerkiksi kun saatavaa koskeva oikeudenkäynti on kesken. Pesänhoitajan harkintavaltaan kuuluu päättää, onko lopputilityksen tekemiselle edellytykset.

Lopputilitystä ei voi tehdä vielä silloin, kun pesän velkoja on maksamatta tai pesän omia velvoitteita koskeva oikeudenkäynti on kesken. Tällöin pesänhoitaja voi maksaa velkojille jako-osuuden ennakkona, mutta hänen on jätettävä pesään riittävästi varoja konkurssipesän vastuiden kattamiseksi.

Pesänhoitajan on tehtävä laskelma kaikista vahvistetuista saatavista, jako-osuuksien lopullisesta määrästä ja suoritetuista ennakoista. Jos velkojan lopullinen jako-osuus jää alle 50 euron, se voidaan jättää maksamatta. Näin säästyvät varat on maksettava muille velkojille niiden jako-osuuksien suhteessa.

Lopulliset jako-osuudet on maksettava viipymättä lopputilityksen hyväksymisen jälkeen. Jos jako-osuuslaskelmaan tai lopputilityksen hyväksymiseen on ilmoitettu tyytymättömyyttä tai muutoin on ennakoitavissa, että lopputilitystä moititaan, pesänhoitajan on syytä lykätä jako-osuuksien maksamista. Lykkääminen ei ole tarpeen, jos on ilmeistä, että muutoksenhaku on ilmeisen aiheeton tai se ei voi vaikuttaa jako-osuuksien määräytymiseen.

Tuomioistuin voi pesänhoitajan vaatimuksesta myöntää pesänhoitajalle luvan maksaa jako-osuudet velkojille ennen kuin lopputilityksen hyväksymistä koskeva moiteasia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Jako-osuudet on kuitenkin maksettava velkojille heti, kun lopputilitys on lainvoimainen.

7

JAKO-OSUUDEN VÄHENTÄMINEN PALAUTETTAVASTA MÄÄRÄSTÄ

Pesänhoitaja ja velkoja voivat sopia sellaisesta menettelystä, että velkojan jako-osuus vähennetään siitä rahamäärästä tai muusta omaisuudesta, joka velkojan on takaisinsaannin tai muun syyn johdosta palautettava pesään (KonkL 18:8). Näin vältetään siltä, että velkoja ensin palauttaa varoja pesään, ja pesänhoitaja sen jälkeen maksaa velkojalle osan varoista takaisin.

Menettely on konkurssipesän kannalta edullinen myös tilanteessa, jossa takaisinsaantivastaa ei kykene palauttamaan tuomittua määrää pesään.

8

MENETTELY JAKO-OSUUKSIA SELVITETTÄESSÄ

Pesänhoitajan tulee lähettäessään ilmoituksen konkurssivalvontaa koskevasta kuulutuksesta velkojille pyytää näitä ilmoittamaan valvontakirjelmässä pankkitilinsä, jolle mahdollinen jako-osuus voidaan suorittaa.

Pesänhoitajan tulee selvittää velkojan todellisen saatavan määrä ennen jako-osuuksien maksamista voidakseen ottaa huomioon mahdolliset panttirealisaatiot, kuittaukset sekä saatavien siirtymiset takaajille tai kanssavelalliselle. Pesänhoitaja voi pyytää velkojaa ilmoittamaan saatavansa pääoman tarkan määrän sekä laskemaan korkosaamisensa konkurssin alkamispäivään asti ja tarvittaessa konkurssin alkamispäivän jälkeen. Vaihtoehtoisesti pesänhoitaja voi lähettää velkojalle esityksen jako-osuuden maksamisesta.

Pesänhoitajan on selvitettävä hylättyjen ja riitautettujen valvontojen myöhempi käsittely. Lisäksi pesänhoitajan on selvitettävä myös ehdollisina ja enimmäismääräisinä valvottujen saatavien lopullinen määrä.

9

ILMOITUKSET JAKO-OSUUKSIEN SUORITTAMISESTA

Pesänhoitajan on vuosiselonteossaan esitettävä arvio jako-osuuksien maksuajankohdasta ja määrästä siten kuin konkurssiain neuvottelukunnan suosituksessa nro 5 on todettu. Velkojat voivat tehdä luottotappiokirjauksen siitä osasta saatavastaan, jolle ei todennäköisesti tule kertymään jako-osuutta konkurssissa. Sen vuoksi pesänhoitajan arvion kertymästä tulisi olla mahdollisimman realistinen.

Pesänhoitajan on velkojan pyynnöstä toimitettava tälle erillinen jako-osuustodistus. Jos jako-osuuksien laskeminen ei todistusta pyydettyä ole vielä mahdollista, pesänhoitaja on aina kuitenkin ilmoitettava velkojalle syy, miksi todistusta ei voida vielä antaa.

Pesänhoitajan on ilmoitettava Oikeusrekisterikeskukselle lopputilityksen hyväksymisestä. Tätä koskeva lomake löytyy internet-osoitteesta:

<http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/uploads/q5twb8.pdf>

10

JAKO-OSUUDEN MAKSUN LYKKÄÄMINEN

Jako-osuuden tai sen ennakon maksamista voidaan lykätä, jos velkojan saatava ei ole lopullinen tai velkojaa ei ole tavoitettu taikka maksulle on muu este.

Muu este voi olla se, että velkoja ei pesänhoitajan pyynnöstä huolimatta ole ilmoittanut pankkitiliään eikä ole ottanut vastaan maksua, jonka pesänhoitaja on yrittänyt toimittaa esimerkiksi postin välityksellä.

Jos varojen maksua velkojalle on lykätty, jako-osuudelle tai sen ennakolle kertyvä korko kuuluu konkurssipesälle. Lopputilityksen hyväksymisen jälkeen korko kertyy kuitenkin sen velkojan hyväksi, jolle maksua ei voida suorittaa.

11

JAKO-OSUUDEN MENETTÄMINEN ERÄISSÄ TAPAUKSISSA

Jos velkojan saatava on ehdollinen, riitainen tai muusta syystä epäselvä eikä velkoja ole kolmen vuoden kuluessa lopputilityksen hyväksymisestä ilmoittanut pesänhoitajalle saatavan lopullista määrää tai syitä, joiden vuoksi saatava ei ole tullut lopulliseksi, velkoja menettää oikeutensa jako-osuuteen.

Määräaika lasketaan siitä, kun velkojainkokous on hyväksynyt lopputilityksen. Uusi määräaika lasketaan ilmoituksen tekemisestä.

Velkojan näin menettämä jako-osuus jaetaan muille jako-osuuteen oikeutetuille velkojille. Jos varojen jakaminen ei ole tarkoituksenmukaista niiden vähäisyyden, velkojien lukumäärän ja jaosta aiheutuvien kustannusten vuoksi, varat on tilitettävä valtiolle.

Velkoja menettää jako-osuutensa myös, jos velkojaa ei ole tavoitettu lopputilityksen hyväksymisen jälkeen seuraavien kolmen vuoden aikana tai jos jako-osuutta ei ole muusta syystä voitu maksaa sanottuna aikana.

Hyvä pesänhoitotapa edellyttää, että pesänhoitaja selvittää velkojan yhteys- ja tilitietoja ensin siinä vaiheessa, kun jako-osuus on maksettavissa ja toisen kerran ennen kolmen vuoden umpeen-kulumista.

Menetetty jako-osuus tilitetään Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen pankkitilille Nordea 166030-00106529. Maksun tiedonantokohtaan merkitään konkurssipesän nimi ja maksun syy. Lisäksi pesänhoitajan tulee lähettää palvelukeskukseen (Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus, PL 850, 13101 Hämeenlinna) kirjallinen selvitys maksun perusteesta.

12 JÄLKISELVITYS

Konkurssipesälle saattaa ilmetä lopputilityksen jälkeen varoja, jos arvottomana pidetystä saatavasta kertyykin varoja. Pesänhoitajalla on oikeus ja velvollisuus ilman eri määräystä suorittaa asiassa tarpeelliset toimenpiteet. Pesänhoitajalla on oikeus ottaa pesän varoista kohtuullinen palkkio ja korvaus aiheutuneista kustannuksista.

Pesänhoitajan on laadittava toimenpiteistään selvitys, joka toimitetaan niille velkojille, joita asia koskee, jollei toimittaminen ole asian vähäisen merkityksen takia ilmeisen tarpeetonta. Myös velalliselle on ilmoitettava näistä jälkiselvitystoimenpiteistä, jos pesänhoitaja pitää sitä tarpeellisena.

Konkurssipesän uusia varoja jaettaessa voidaan vähäiset jako-osuudet jättää konkurssilain 18 luvun 2 §:ssä säädetyin edellytyksin huomiotta. Jollei varojen jakaminen ole niiden vähäisyyden, velkojien lukumäärän ja jaosta aiheutuneiden kustannusten vuoksi tarkoituksenmukaista, varat on tilitettävä valtiolle. Varat on tilitettävä edellä kohdassa 11 mainitulle Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen pankkitilille samaa menettelyä noudattaen.

Jos velallinen on luonnollinen henkilö, ei varojen tilittäminen valtiolle ole suositeltavaa, vaan pesänhoitajan tulisi jakaa varat velkojille vahvistetun jakoluettelon mukaisesti.

Jälkiselvitystä koskevia säännöksiä voidaan soveltaa myös ennen 1.9.2004 alkaneissa konkursseissa.

Helsingissä, 28. päivänä syyskuuta 2004

Matti Nenonen
Puheenjohtaja

Petri Hirsimaa
sihteeri